

PĂRINTELE PROFESOR UNIVERSITAR DR. VASILE MUNTEAN O VIAȚĂ CONSACRATĂ CREDINȚEI, EVLAVIEI ȘI CUNOAȘTERII

De pr. conf. dr. Nicolae MORAR

Părintele Profesor Vasile Muntean s-a născut la 28 septembrie 1949 în localitatea Boldur (jud. Timiș), ca al doilea copil al Anei și al lui Vasile Muntean. Școala generală a făcut-o în comuna natală, după care a urmat cursurile Seminarului Teologic din Caransebeș, pe care le-a finalizat în anul 1968. În același an a fost admis la Institutul Teologic de Grad Universitar din Sibiu, pe care l-a absolvit în anul 1972, iar între anii 1972-1975 a urmat cursurile de doctorat la Institutul Teologic Universitar din București, Secția istorică, având ca îndrumător pe viitorul academician Alexandru Elian (bizantinolog).

În anul 1974 a fost hirotonit ca preot în municipiul Lugoj, la biserica „Adormirea Maicii Domnului”, iar la 3 octombrie 1985 a susținut, la București, examenul de doctorat, cu teza: „Organizarea mănăstirilor românești în comparație cu cele bizantine până la 1600”.

Ca preot, Părintele Muntean a desfășurat și o intensă activitate de cercetare științifică, concretizată în studii, dintre care amintim: „Pictura religioasă bizantină în epoca Paleologilor”¹, „Edictele religioase ale lui Teodosie cel Mare”², „Izvoarele bizantine în opera lui Petru Maior”³, „Știri despre Biserica bizantină în istoriografia românească până la D. Cantemir”⁴, „Românii și Bizanțul în sec. XI-XII”⁵, „Iconoclasmul bizantin în lumina noilor cercetări”⁶, „Colecția muzeală bisericească din Lugoj”⁷, „Sfântul bizantin”⁸, „Despre obiectivele societății secrete «Constituția»”⁹ ș.a., dar și

¹ V. Muntean, *Pictura religioasă bizantină în epoca Paleologilor*, în *Glasul Bisericii*, nr. 5-6/1973, p. 577-589.

² Idem, *Edictele religioase ale lui Teodosie cel Mare*, în *Mitropolia Banatului*, nr. 4-6/1974, p. 21-32.

³ Idem, *Izvoarele bizantine în opera lui Petru Maior* în *Mitropolia Banatului*, nr. 4-5/1975, p. 177-187.

⁴ Idem, *Știri despre Biserica bizantină în istoriografia românească până la D. Cantemir*, în *Mitropolia Banatului*, nr. 7-9/1975, p. 356-367.

⁵ Idem, *Românii și Bizanțul în sec. XI-XII*, în *Mitropolia Banatului*, nr. 1-4/1976, p. 223-226.

⁶ Idem, *Iconoclasmul bizantin în lumina noilor cercetări*, în *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 8-10/1984, p. 684-689.

⁷ Idem, *Colecția muzeală bisericească din Lugoj*, în *Mitropolia Banatului*, nr. 3-4/1985, p. 229-239.

⁸ Idem, *Sfântul bizantin în Biserica*, în *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 3-4/1986, p. 102-110.

⁹ Idem, *Despre obiectivele societății secrete „Constituția”* în *Studii de Istorie a Banatului*, vol. XIII, 1987, p. 79-90.

lucrări de autor și în colaborare, cum ar fi „Contribuții la istoria Banatului”¹⁰ și „Monumente istorice-bisericești din Lugoj” (în colaborare)¹¹.

Paralel cu acribia cărturărească și cu activitatea liturgico-pastorală, pe care și le-a asumat cu conștiinciozitate și reală vocație sacerdotală, Părintele Muntean s-a remarcat, în cadrul Oficiului Protopopesc din Lugoj, prin laborioasa muncă de organizare a unei colecții muzeal-eclesiale, care s-a bucurat și se bucură de aprecierea vizitatorilor români și străini – ea face obiectul unui documentar realizat de studioul bucureștean „Al. Sahia” și este introdusă în „Museums of the World” (a XIII-a ediție).

Odată cu înființarea secției de „Teologie Ortodoxă” în cadrul Universității de Vest din Timișoara (1993), Părintele Vasile Muntean a fost solicitat să predea, în calitate de cadru didactic asociat, disciplina „Bizantinologie”, iar după trecerea la cele veșnice a Părintelui Profesor Universitar Aurel Jivi (1943-2002), disciplina: „Istoria Bisericească Universală”. Tot din același an (2002), a funcționat ca profesor universitar titular¹² la specializarea „Teologie+Istorie” a Universității „Eftimie Murgu” din Reșița, la disciplinele: „Istoria Bisericească Universală” și „Bizantinologie”. Mai mult, începând cu anul universitar 2009-2010, a predat, la Timișoara, „Istoria Bisericii Ortodoxe Române”, generând și cursuri esențiale, până la retragerea din activitate – octombrie 2014.

Ca universitar, Părintele Profesor Vasile Muntean a înnobilit, cu texte esențiale, cunoașterea teologică. În cei 21 ani de activitate didactică a elaborat 7 lucrări de specialitate – „Bizantinologie” (II vol.)¹³, „Istoria creștinătății de la Hristos până la Reformă”¹⁴, „Istoria creștină generală” (II vol)¹⁵, „Istoria Bisericii Românești” (II vol.)¹⁶ – și 6 volume conexe – „Artă și cultură”¹⁷, „Organizarea mănăstirilor românești în comparație cu cele bizantine până la 1600”¹⁸, „Exegeze istorice și teologice”¹⁹, „Byzantium and

¹⁰ Idem, *Contribuții la istoria Banatului*, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1990, 288 p.

¹¹ Idem, *Monumente istorice-bisericești din Lugoj* (în colaborare), Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1981, paginile 68-177 și 208-225.

¹² Ordinul Ministerului Educației, nr. 3571/2002.

¹³ V. Muntean, *Bizantinologie*, vol. I-II, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1999 și 2000, 212 +200 p.

¹⁴ Idem, *Istoria creștinătății de la Hristos până la Reformă*, Ed. Sophia, București 2004, 430 p.

¹⁵ Idem, *Istoria creștină generală*, vol. I-II, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008, 360+484 p.

¹⁶ Idem, *Istoria Bisericii românești, I-II*, Ed. Marineasa, Timișoara 2009 și 2010, 192+182 p.

¹⁷ Idem, *Artă și cultură*, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1996, 188 p.

¹⁸ Idem, *Organizarea mănăstirilor românești în comparație cu cele bizantine până la 1600*, Ed. Trinitas, Iași, 2005, 238 p.

¹⁹ Idem, *Exegeze istorice și teologice*, Ed. Marineasa, Timișoara 2005, 214 p.

the Romanians”²⁰, „Scrieri teologice și istorice”²¹, „Monografia Arhiepiscopiei Timișoarei (I vol.)”²² – toate aceste opusculare având ca suport un număr valoros de studii istorice, cultural și teologice, după cum urmează: „Fizică și Metafizică”²³, „Interesul lui Eminescu despre Bizanț”²⁴, „Teatralitatea sacră”²⁵, „Statul și Biserica la români”²⁶, „Despre români în izvoarele byzantine”²⁷, „Cuvinte românești în acte neromânești”²⁸, „Creștinism primar la Dunărea inferioară. Noi revizui”²⁹, „Epirul și ținuturile românești”³⁰, „Mistica răsăriteană”³¹, „Zamolxe în viziunea unor autori creștini”³², „Adnotări privind literatura creștină a mileniului întâi”³³, „Ortodoxia contemporană”³⁴, „Precizări privind istoria creștină medievală”³⁵, „Filosoful Constantin Noica și teologhisirea”³⁶, „Banatul și Bizanțul (sec. IV-XV)”³⁷, „Vechi interpretări ale Apocalipsei”³⁸, „Reconsiderări și precizări privind viața și anumite acte ale lui Constantin I”³⁹ ș.a.

²⁰ Idem, *Byzantium and the Romanians*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, București, 2009, 212 p.

²¹ Idem, *Scrieri teologice și istorice*, Ed. Diecezană, Caransebeș, 2012, 300 p.

²² Idem, *Monografia Arhiepiscopiei Timișoarei (I)*, Ed. Învierea, Timișoara, 2012, 339 p.

²³ Idem, *Fizică și Metafizică*, în *Altarul Banatului*, nr. 4-6/1993, p. 18-27.

²⁴ Idem, *Interesul lui Eminescu despre Bizanț*, în *Altarul Banatului*, 1-3/1995, p. 34-44.

²⁵ Idem, *Teatralitatea sacră*, în *Altarul Banatului*, nr. 10-12/1995, p. 37-46.

²⁶ Idem, *Statul și Biserica la români*, în *Revista de Istorie*, nr. 5-6/1996, nr. p. 437-451.

²⁷ Idem, *Despre români în izvoarele bizantine*, în *Revista de Istorie*, nr. 9-10/1996, p. 772-774.

²⁸ Idem, *Cuvinte românești în acte neromânești*, în *Altarul Banatului*, nr. 10-12/1997, p. 169-173.

²⁹ Idem, *Creștinism primar la Dunărea inferioară. Noi revizui*, în vol. *Pr. prof. univ. dr. M. Păcurariu*, Cluj-Napoca 2002, p. 203-210.

³⁰ Idem, *Epirul și ținuturile românești*, în *Studia Historica et Theologica*, Iași, 2003, p. 477-480.

³¹ Idem, *Mistica răsăriteană*, în *Altarul Banatului*, nr. 7-9/2004, p. 52-58.

³² Idem, *Zamolxe în viziunea unor autori creștini*, în *Altarul Banatului*, nr. 1-3/2005, p. 67-69.

³³ Idem, *Adnotări privind literatura creștină a mileniului întâi*, în *Altarul Banatului*, nr. 4-6/2006, p. 12-15.

³⁴ Idem, *Ortodoxia contemporană*, în *Altarul Banatului*, nr.7-9/2007, p. 183-186.

³⁵ Idem, *Precizări privind istoria creștină medievală*, în *Altarul Banatului*, nr. 10-12/2007, p. 32-40.

³⁶ Idem, *Filosoful Constantin Noica și teologhisirea* în *Altarul Banatului*, nr. 10-12/2008, p. 105-109.

³⁷ Idem, *Banatul și Bizanțul (sec. IV-XV)*, în vol. *Românii în Europa medievală. Studii în onoarea Prof. Victor Spinei*, Brăila, 2008, p. 295-302.

³⁸ Idem, *Vechi interpretări ale Apocalipsei*, în *Altarul Banatului*, nr. 4-6/2009, p. 7-12.

³⁹ Idem, *Reconsiderări și precizări privind viața și anumite acte ale lui Constantin I*, în *Altarul Banatului*, nr. 1-3/2013, p. 137-147.

Despre ce vorbește înșiruirea aceasta de titluri? Despre o muncă intensă, despre un studiu extensiv și intensiv, despre vocația autorului de a se informa și de a actualiza datele istorice, extrase din varii lucrări vernaculare, dar și din articolele de specialitate, apărute în limba română și în limbile de maximă circulație, texte în spatele cărora stau specialiști cu o incontestabilă recunoaștere în domeniul istoriei bisericești. Și tot textele Părintelui Profesor sunt cele ce îl așază în panoplia istoriografiei românești, personalitatea și lucrările sale fiind evocate, ca surse cardinale, de către cercetători ca Andronikos Falangas⁴⁰, Victor Spinei⁴¹, Răzvan Theodorescu⁴², Emilian Popescu⁴³, Petru Năsturel⁴⁴, Nicolae Chifăr⁴⁵ pentru modul în care sunt abordate temele majore ale creștinismului istoric. În sfârșit, prestigiul de care se bucură Părintele Muntean e confirmat și de invitațiile de a comunica în cadrul colocviilor, simpozioanelor, conferințelor și congreselor naționale și internaționale, dintre care amintim doar „Forty-First International Congress on Medieval Studies”⁴⁶ și „XX Congrès international d'études byzantines”⁴⁷.

Preot autentic smerit, cu o vastă cultură, cercetător și profesor apreciat, universitarul Vasile V. Muntean a oferit Bisericii Ortodoxe Române și învățământului teologic importante volume consacrate istoriei, teologiei și spiritualității românești; o operă de analiză și sinteză, un construct în care valorile perene ale Ortodoxiei dau sens omului credincios. Tristețea noastră e că un cărturar despre care se afirmă, de către intelectuali cu un mare prestigiu cultural, că este „cel mai prolific teolog ortodox al locului” și a cărui lucrări sunt înregistrate în „Dictionary of International Biography” (35* Edition, Cambridge, Marea Britanie, 2010), nu a putut fi încadrat ca profesor titular la Universitatea de Vest, instituție academică pe care a slujit-o cu patos și devotement, și că, după cum mărturisește cu mâhnire, a fost „denigrat” de nefericiți misionari ai culturii reziduale.

Întru mulți și fericiți ani, iubite Părinte Profesor Universitar Dr. Vasile V. Muntean!

⁴⁰ A. Falangas, *Présences grecques dans les Pays roumains (XIVe – XVIe siècles)*, Bucarest, 2009.

⁴¹ V. Spinei, *Universa Valachica*, Chișinău, 2006.

⁴² R. Theodorescu, *Roumains et balkaniques dans la civilisation sud-est européenne*, București, 1999.

⁴³ Em. Popescu, *Christianitas Daco-Romana*, București, 1994.

⁴⁴ P. Năsturel, *Le Mont Athos et les Roumains*, Roma, 1986.

⁴⁵ N. Chifăr, *Istoria creștinismului*, vol. I, Sibiu, 2008.

⁴⁶ *Forty-First International Congress on Medieval Studies*, May, 4-7, 2006 (Western Michigan University).

⁴⁷ *XX Congrès international d'études byzantines*, 19-25 aug. 2001, Pré-Actes, III, Paris, 2001.